

Vergaderjaar 1993–1994

23 046

Wijziging van de Wet op de loonbelasting 1964, de Wet op de vermogensbelasting 1964, de Successiewet 1956, de Wet op de inkomstenbelasting 1964, de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en de Coördinatiewet Sociale Verzekering naar aanleiding van de herziening van het fiscale regime voor onderhoudsvoorzieningen en bepaalde spaarvormen in de inkomstenbelasting (Aanpassing van de Wet op de loonbelasting 1964 en andere wetten aan Brede herwaardering)

Nr. 8

EINDVERSLAG

Vastgesteld 31 januari 1994

De vaste Commissie voor Financiën¹ is na kennisneming van de memorie van antwoord (nr. 6) en de nota van wijziging (nr. 7) van oordeel dat de openbare beraadslaging voldoende zal zijn voorbereid indien door de regering de volgende vragen en opmerkingen tijdig zullen zijn beantwoord.

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

De leden van de CDA-fractie konden instemmen met de stelling van de bewindslieden dat het niet zo kan zijn dat de schatkist grote bedragen aan loonbelasting derft vanwege fiscale facilitering van pensioenpremies en pensioenopbouw als niet redelijkerwijs zeker is dat over de pensioen-termijnen te zijner tijd zal worden geheven.

Naar de mening van deze leden speelt daarbij het verschijnsel pensioen-BV echter nauwelijks een rol. De leden achten de stelling van de bewindslieden dat de fiscus bij de pensioen-BV alleen de slechte risico's heeft niet juist. De sterftewinst is immers belast. Dit is niet anders bij een pensioen in eigen beheer dat is ondergebracht bij een werkmaatschappij.

Dit misverstand heeft de bewindslieden ook parten gespeeld bij hun commentaar op de door de leden van de CDA-fractie in het voorlopig verslag naar voren gebrachte gedachte dat in de overeenkomst, te sluiten tussen de pensioen-BV of de houdstermaatschappij en de werkmaatschappij, moet worden geregeld dat de financiële gevolgen van voortijdig overlijden voor rekening blijven van de werkmaatschappij. Door dan te beweren dat daardoor de risico's van voortijdig overlijden in de pensioen-BV terecht komen wordt de discussie in de ogen van de CDA-fractie wel erg moeilijk.

¹ Samenstelling:

Leden: Van Houwelingen (CDA), Schutte (GPV), De Korte (VVD), Tommel (D66), Linschoten (VVD), voorzitter, Paulis (CDA), Van Rey (VVD), Vermeend (PvdA), Brouwer (GroenLinks), G. H. Terpstra (CDA), Melkert (PvdA), ondervoorzitter, Smits (CDA), Reitsma (CDA), Vreugdenhil (CDA), Vriens-Auerbach (CDA), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Van der Vaart (PvdA), G. de Jong (CDA), Yberna (D66), A. de Jong (PvdA), Kersten (PvdA), Van Heemst (PvdA) en R. M. van Middelkoop (PvdA).

Piv. leden: Leers (CDA), Van Dis (SGP), Van Erp (VVD), Groenman (D66), Weisglas (VVD), Gerritse (CDA), Van Hoof (VVD), Schoots (PvdA), Rosenmöller (GroenLinks), Hillen (CDA), Van Traa (PvdA), Wolters (CDA), Van de Camp (CDA), Ramlal (CDA), Van der Hoeven (CDA), Van Zijl (PvdA), Verspaget (PvdA), Van Iersel (CDA), Wolffensperger (D66), vacature PvdA, Van Otterloo (PvdA), Leerling (RPF) en Van Nieuwenhoven (PvdA).

De leden van de PvdA-fractie waren erkentelijk voor de beantwoording van de gestelde vragen. Dit nam niet weg dat er toch wel enige vragen en opmerkingen overbleven.

Lezing van de beantwoording van de gestelde vragen met betrekking tot de pensioen-BV heeft de leden van de PvdA-fractie niet tot de overtuiging gebracht dat het bestaan van het eigen pensioen-lichaam gewerd zou moeten worden. Deze leden begrepen dat de problematiek zich vooral toespitst op de mogelijkheid van afkoop na emigratie. Zij vonden dan ook dat een oplossing van het probleem eerder gezocht moet worden in de afkoopmogelijkheden dan in het verbieden van pensioen-BV's en het stellen van voorwaarden die het karakter van een oudedagsvoorziening ook in deze sfeer waarborgen. Daarmee doelden zij met name op het feit dat in de pensioensfeer de aanspraak onbelast blijft, terwijl de uitkeringen vervolgens belast worden. De leden van de PvdA-fractie vroegen met inachtneming van het bovenstaande het wetsvoorstel aan te passen.

De leden van de VVD-fractie en van de fractie van D66 dankten de regering voor de gegeven antwoorden op het merendeel van door hen in het voorlopig verslag gestelde vragen en gemaakte opmerkingen. Niettemin hadden zij de behoefte om op een aantal punten nader in te gaan, temeer daar zij constateerden dat op enkele opmerkingen niet of nauwelijks afdoende is gereageerd.

De leden van de D66-fractie vonden dat gezien de reacties vanuit de praktijk blijkt dat de maatschappelijke instemming met het wetsvoorstel nog niet erg groot is. Ondanks het uitvoerige betoog van de regering over de pensioen-BV's en de pensioenopbouw in eigen beheer waren deze leden niet van de door de regering genoemde argumenten overtuigd. Zij merkten op het niet bezwaarlijk te vinden indien ondernemers onder voorwaarden, zoals een algemeen afkoopverbod, ook in de toekomst hun pensioenverplichtingen in eigen beheer onderbrengen of in een aparte BV of holding.

Gezien de vele brieven die na de memorie van antwoord nog binnen kwamen, vroegen de leden van de PvdA-fractie of bij de beantwoording van de in het eindverslag gestelde vragen en opmerkingen ook nog gereageerd kon worden op onder meer de brieven van de volgende afzenders:

- van Coopers & Lybrand d.d. 5 oktober 1993 (Mr. E. van Waaijen)
- van Coopers & Lybrand d.d. 23 november 1993 (met bijlagen) van Dr. Brouwer en Mr. Kappelle
- van de heer Goedhart d.d. 21 november 1993
- van Moret Ernst & Young d.d. 17 november 1993
- van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs d.d. 1 december 1993
- van de Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties d.d. 30 november 1993 en 25 januari 1994
- van Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf d.d. 5 oktober 1993.

Bovendien vroegen zij een reactie op een artikel van Mr. Dietvorst in *Pensioen & Praktijk* van december 1993 (Enkele opmerkingen naar aanleiding van de memorie van antwoord Brede Herwaardering III) met betrekking tot het volgende. Onder de kop «Nadere eisen persoon verzekeraar kapitaalverzekeringen?» wordt door de auteur ingegaan op de vraag of voor de toepassing van de vrijstelling voor uitkeringen uit levensverzekering aan de persoon van de verzekeraar nadere eisen gesteld moeten worden. Daarbij geeft hij aan op welke wijze met een eigen lichaam als contractpartner belastingvrij (vermogens- en inkomstenbelasting) belegd kan worden.

2. Loonbelasting

2.1. Pensioenaanspraken

Naar de mening van de leden van de CDA-fractie is de aandacht vooral vereist voor het verschijnsel dat met name gewezen directeuren naar België verhuizen om daar hun pensioenrechten af te kopen. Nu spoedig afkoop onmogelijk wordt, rijst natuurlijk wel de vraag hoe te handelen terzake van het buitenlandse (pensioen)lichamen overgebracht op pensioenvermogens waarbij vervolgens afkoop plaatsvindt.

De leden van de CDA-fractie was het niet bekend dat in België een ander tarief geldt in het geval een pensioen van een werkmaatschappij wordt afgekocht vergeleken met de situatie dat de afkoopsom wordt voldaan door een pensioen-BV of een houdstermaatschappij.

De leden van de CDA-fractie merkten op dat een bezwaar van de pensioen-BV is dat deze zich feitelijk makkelijker leent voor zetelverplaatsing naar het buitenland. Dit geeft een argument te meer om vrijval van de pensioenvoorziening voor te schrijven in geval van afkoop of zetelverplaatsing. Deze leden hadden overigens begrip voor het bezwaar van de staatssecretaris dat de heffingen in combinatie tot een *wel erg hoge belastingdruk op de afkoop* leiden. Aan dit bezwaar kan evenwel worden tegemoet gekomen door toepassing van het 20% tarief bij de heffing van de inkomstenbelasting of door verrekening toe te staan van de verschuldigde vennootschapsbelasting uitgaand van een gemiddeld tarief van 37,5%, dit laatste vanwege de eenvoud. De leden van de CDA-fractie merkten terzijde op dat raadpleging van de dissertatie van dr. E.A. Brood, «De vestigingsplaats van vennootschappen terzake van de fiscale aspecten van zetelverplaatsing» bij hen de gedachte had doen postvatten dat er alle aanleiding is om dit toch bepaald niet onbelangrijke punt bij wet goed te regelen.

De leden van de CDA-fractie merkten op dat er kennelijk een misverstand was gerezen bij de oordeelsvorming over de door deze leden geopperde gedachte om een overeenkomst af te sluiten tussen de werkmaatschappij en de pensioen-BV. In de inleiding is hier ook al kort bij stilgestaan. *De gedachte was niet alleen het lang leven risico bij de werkmaatschappij te laten doch om ook de sterfte winst, het kort leven risico, voor rekening van de werkmaatschappij te doen blijven.* Aldus, zo dachten deze leden, wordt slechts het financiële risico van een slechte gang van zaken bij de werkmaatschappij voor de pensioengerechtigde beperkt, maar komt men overigens praktisch geheel uit op de systematiek die de bewindslieden voor ogen staat.

Ook vroegen de leden van de PvdA-fractie een reactie op de uitspraak van het Hof Den Haag van 20 oktober 1993 (nr. 91/3266, FED 1994/6) waarbij werd geoordeeld dat het in het kader van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen niet meer mogelijk is rekening te houden met slechts de gehuwden AOW bij de pensioeninbouw, hetgeen niet in overeenstemming is met de opvatting van de staatssecretaris.

Tevens vroegen de leden van de PvdA-fractie naar een reactie met betrekking tot het volgende:

Ingevolge art. 36 LB kunnen bestaande aanspraken niet verder opgebouwd worden na ingangsdatum Brede Herwaardering II. Wel zijn gebruikelijke aanpassingen in verband met prijs- en salarisstijgingen nog mogelijk. Stel dat een bestaande pensioenaanspraak op basis van een salaris van f 100 000 in een pensioenlichaam is ondergebracht. De opbouw na ingangsdatum geschiedt bij de werk-BV. Er vindt na een jaar na ingangsdatum van dit wetsvoorstel een salarisstijging plaats tot f 120 000. Is het dan toegestaan de daaruit voortvloeiende backservice

betrekking hebbende op het tot ingangsdatum Brede Herwaardering II opgebouwde pensioen te storten in de pensioen-BV. Of, met andere woorden, valt dat nog onder gebruikelijke aanpassingen van de bestaande pensioenaanspraken, of zijn dat integraal aansluitende aanspraken?

Tot slot van deze vragen vroegen de leden van de PvdA-fractie of ingegaan kan worden op het artikel van Mr. Tubbing en Mr. Hoekstra in het Weekblad voor Fiscaal Recht van 20 januari 1994 (nr. 6087) met als titel «De aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekering: pensioenregeling in de zin van art.11, derde lid, Wet LB 1964 en art.6, derde lid, CSV)».

De leden van de VVD-fractie waren geenszins overtuigd van de juistheid van het kabinetsvoornemen om het onmogelijk te maken dat de zogenoemde «eigen» pensioenlichamen van directeurs-groootaandeelhouders niet meer als verzekeraars kunnen optreden, maar verplicht naar een professionele verzekeraar dient te gaan. Het kabinet is niet ingegaan op de door deze leden gemaakte opmerking dat door deze verplichte winkelnering een ongewenst monopolie ontstaat voor beroepsverzekeraars en bovendien bedrijfsopvolging in het midden- en kleinbedrijf daardoor wordt bemoeilijkt. Deze leden verzochten het kabinet om alsnog (meer) uitgebreid op deze punten te reageren en haar voornemen terzake te heroverwegen.

Bij bestudering van het voorgestelde artikel 36 van de Wet op de loonbelasting is bij de leden van de D66-fractie nog een aantal vragen gerezen dat aan de hand van een voorbeeld kan worden toegelicht.

Indien een pensioenaanspraak zeven jaar voor de ingangsdatum van de Brede Herwaardering II is ontstaan en na vier jaar (dus drie jaar voor de ingangsdatum van dit wetsvoorstel) wordt verhoogd, hoe dient dan het overgangsrecht te worden toegepast indien na de ingangsdatum van Brede Herwaardering II de aanspraak wordt ingebracht in een eigen pensioen-BV? Daarbij kan bij verhoging van een pensioenaanspraak bijvoorbeeld worden gedacht aan de situatie dat een salarisverhoging plaatsvindt. Ook is denkbaar dat een pensioenaanspraak wordt verhoogd doordat de ingangsdatum van het pensioen wordt teruggebracht van het jaar waarop de pensioengerechtigde 65 jaar wordt tot het jaar dat de pensioengerechtigde 60 jaar wordt (conform de resolutie van 6 april 1993, nr. DB93/469 naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad van 2 december 1992, nr 27 565, VN 1992, blz. 3880, punt 11). Voorts kan worden gedacht aan de situatie dat de pensioenaanspraak wordt verhoogd doordat de pensioenregeling is uitgebreid met een partnerpensioen. Geldt nu in het bovenstaande voorbeeld het overgangsrecht voor de gehele aanspraak gedurende in dit voorbeeld zeven jaren? Geldt het overgangsrecht voor de gehele aanspraak, maar slechts gedurende drie jaren? Of dient terzake van het overgangsrecht een zogenaamde compartimentering te worden aangenomen waarbij voor het deel dat reeds zeven jaren bestond een overgangstermijn van zeven jaar bestaat en voor het additionele deel van de aanspraak een overgangstermijn van slechts drie jaar bestaat? Moet in dit opzicht de partnerpensioenregeling worden gezien als een separate aanspraak of juist niet? De leden van de D66-fractie verzochten de regering om een uitvoerige beantwoording van deze vragen.

Voor zowel pensioenen als VUT-voorzieningen is eigen beheer door de directeur-groootaandeelhouder ingevolge het voorgestelde 11, eerste lid, onderdeel d van de Wet op de loonbelasting slechts mogelijk indien en zolang de rechtspersoon waarvan de werknemer directeur-groootaandeelhouder is, naast het verzekeren van pensioenen of VUT-voorzieningen een onderneming drijft.

Of er al dan niet sprake is van een onderneming in materiële zin moet volgens de regering in individuele gevallen aan de hand van feitelijke omstandigheden worden beoordeeld. Voor de vraag of een houdstermaatschappij een materiële onderneming drijft in de zin van de Wet op de loonbelasting, dient de houdstermaatschappij volgens de regering naast het verzekeren van pensioenen en het houden van aandelen, substantiële activiteiten te ontplooiën. Een dergelijke holding moet volgens de regering dus hetzelfde worden behandeld als een eigen pensioenlichaam.

De leden van de D66-fractie vroegen of hiermee niet voorbij wordt gegaan aan het belang van een afzonderlijke pensioen-BV in het kader van bedrijfsopvolging voor de opvolgende eigenaar en de opgevolgde ondernemer? Hierbij wordt immers geen rekening gehouden met het belang van de holdingconstructie bij interne reorganisaties, die zich veelal bij bedrijfsopvolging voordoen. Immers, in die gevallen wordt de onderneming vaak ondergebracht in een dochtervennootschap, terwijl de pensioenverplichting jegens de vertrekkende directeur-groootaandeelhouder in de holding achterblijft.

Met deze constructie wordt over het algemeen toch niet het ontgaan van belasting nagestreefd, zo merkten de leden van de D66-fractie op. Zij waren van oordeel dat het vereiste van het drijven van een «materiële onderneming» dan ook niet in het wetsvoorstel thuishoort. Kan de regering haar standpunt terzake nog eens nader onderbouwen?

In het voorgestelde artikel 11c van de Wet op de loonbelasting wordt bepaald dat als gevolg van een handelen in afwijking van de voorwaarden die zijn verbonden aan de vrijstelling van een pensioenaanspraak, de aanspraak op het onmiddellijk aan de gewraakte handeling voorafgaande tijdstip als loon uit vroegere dienstbetrekking moet worden aangemerkt. Ingevolge het voorgestelde vijfde lid van artikel 6 van de Wet op de loonbelasting wordt degene die als verzekeraar van de aanspraak optreedt als inhoudingsplichtige aangemerkt. Naar het oordeel van de leden van de D66-fractie kunnen hier tal van problemen gaan ontstaan.

Zo kan het gebeuren dat de verzekeraar niet altijd bekend is met het ontstaan van de inhoudingsplicht. Het is ook goed denkbaar dat de verzekeraar verplicht wordt de loonbelasting voor zijn rekening te nemen indien de voorwaarden van het pensioencontract het hem onmogelijk maken de verschuldigde loonbelasting aan de verzekerde in rekening te brengen.

Heeft de regering deze consequenties voorzien? En zo ja, waarom acht zij deze uitkomsten wenselijk?

Ingevolge het voorgestelde tweede lid van artikel 11c van de Wet op de loonbelasting is onbelaste overdracht van pensioen- of vut-kapitaal slechts mogelijk indien deze geschiedt binnen de kring van verzekeraars als is omschreven in artikel 11b, eerste lid, onderdeel a of b van de Wet op de loonbelasting. Kan de regering aangeven waarom niet alle verzekeraars zoals omschreven in het voorgestelde artikel 11b, eerste lid kunnen kwalificeren? Welke overwegingen liggen hieraan ten grondslag?

2.2. Flexibele pensionering

De leden van de CDA-fractie hadden tot hun teleurstelling geconstateerd dat de staatssecretaris niet is ingegaan op de thans toenemende discussie over de flexibilisering van pensioenen. Dit is met name te betreuren nu van de zijde van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een brief op dit punt, gedateerd 20 januari 1994, naar de Kamer is gezonden. Indien de leden van de CDA-fractie de discussie goed begrepen hadden, gaat het erom als het ware een doelvermogen (als rekeneenheid) te vormen op 62-jarige leeftijd. Gaat men later met pensioen dan krijgt men meer pensioen, gaat men eerder met pensioen

dan krijgt men minder, een en ander gekoppeld aan een bepaalde leeftijdsgrens. Voorts is er in verband met het feit dat twee partners verdienen minder belang bij een nabestaandenpensioen. Kan het ouderdompensioen dan ook hoger worden? Uiteraard komt men dan op een beschikbaar premiesysteem uit. Bij verschillende verzekeringsmaatschappijen kan men verscheidene lijfrentepolissen afsluiten en kiezen voor een bepaalde beleggingsportefeuille of dito fonds. Lijkt het de staatssecretaris mogelijk om dit ook in de pensioensfeer te verwezenlijken bij een pensioenfonds?

De leden van de PvdA-fractie achtten het bijzonder spijtig dat er vooralsnog geen voornemen bestaat de pensioendefinitie in de Wet op de loonbelasting zodanig aan te passen dat er ruimte geschapen wordt voor de op dit moment zeer levendige discussie over flexibele pensionering. Het lijkt er nu op dat ontwikkelingen op dit gebied geremd zullen worden door de fiscus. Nu inmiddels de analyse van de belemmeringen die de regelgeving opwerpt om tot flexibele pensioenregelingen te kunnen komen de Kamer heeft bereikt (de eerder genoemde brief van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 20 januari 1994), achtten deze leden het mogelijk dat fiscale knelpunten en vraagpunten zo spoedig mogelijk worden opgelost. Daarbij gaat het onder meer om de volgende punten die naar hun oordeel ook op basis van de bestaande definitie kunnen worden opgelost:

a. Is een lagere pensioenleeftijd dan 60 jaar ook acceptabel (minimaal 58 jaar) in normale situaties (bij zware arbeid is het in elk geval wel mogelijk)?

b. Is het aanvaardbaar bij een pensioeningangsdatum tussen de 60-65 jaar lagere pensioenuitkeringen te genieten.

c. Is het aanvaardbaar dat de pensioeningangsdatum verlaat kan worden tot uiterlijk 70 jaar en dat gepaard laten gaan met hogere pensioenuitkeringen?

d. Past het niet veel meer in deze tijd om het pensioen als reken-grootheid te nemen, in die zin dat actuarieel op bijvoorbeeld 62-jarige leeftijd een doelvermogen gespaard is op basis van 75% van het laatstgenoten salaris. Vervolgens kan de werknemer zelf bepalen of hij eerder of later met pensioen gaat en de daarbij passende uitkering kiezen, uiteraard binnen bepaalde marges (geen hoger pensioen dan 80% van laatstgenoten salaris in eerste jaren tot uiteindelijk 70% bij bijvoorbeeld 70 jaar en 65% bij bijvoorbeeld 75 jaar).

e. Is het mogelijk om een «uitruil»(-cafeteria-)systeem te creëren tussen ouderdom/nabestaandenpensioen?

Zo ja, is die keuze eenmalig bij de aanvang van de deelname, dan wel kan ook tussentijds veranderd worden, uitgaande van een gegeven doelvermogen.

f. Is een beleggingsregeling mogelijk waarbij de deelnemer in een pensioenregeling tot op zekere hoogte zelf aangeeft op welke wijze de pensioengelden belegd worden. Dit is niet zozeer een probleem dat voortvloeit uit de definitie van een pensioenregeling, doch veeleer uit art. 33 Wet IB 1964; geniet men niet door te beschikken. Op dit moment gebeurt dat overigens al wel op beperkte schaal. Het lijkt niet bezwaarlijk, mits er een beperkte keuze is en de beleggingen zelf passen binnen het kader van de WTV/PSW.

g. Is een vrijwillige premiebetaling mogelijk teneinde extra pensioenrechten op te bouwen en in hoeverre mag dat? Mag door de werknemer van jaar tot jaar bepaald worden hoeveel premie wordt gespaard?

Kunnen de aldus vrijwillig gespaarde pensioenpremies bij vooroverlijden ten goede komen aan de nabestaanden, inclusief de beleggingsresultaten (in feite dus een nabestaandenpensioen)? Hiertegen behoeft geen bezwaar te bestaan, mits het spaarbedrag alleen aangewend wordt voor een (nabestaanden-) pensioen. Premierestitutie is niet aanvaardbaar.

h. Kunnen jaren waarover de werknemer geen pensioen opbouwt later alsnog vrijwillig worden bijverzekerd wanneer wel inmiddels een dienstbetrekking is aangegaan?

i. Is een pensioen mogelijk dat voorziet in dalende pensioenuitkeringen naarmate de leeftijd vordert? En binnen welke marges?

j. Is een (gedeeltelijk) tijdelijk pensioen mogelijk?

k. Is een uitkering ter vervanging van ziekte als een invaliditeitspensioen aan te merken (zie ook tijdelijke lijfrentes, tijdelijke weduwnpensioenen, tijdelijke wezenpensioenen, tijdelijke overbruggingspensioenen)?

l. Laat het zich denken dat een oudere werknemer parttime blijft werken en parttime met pensioen gaat?

m. Is het ten behoeve van de pensioenopbouw mogelijk om vrije tijd (ATV, vakantiedagen) aan te wenden?

n. Is een beschikbaar premiesysteem aanvaardbaar?

Ook de leden van de VVD-fractie bleven teleurgesteld over het feit dat de wenselijke flexibilisering en individualisering van pensioenregelingen uitbleef en spoorden zij het kabinet aan tot spoed opdat ook parallelle wetgeving voor de loonbelasting snel ter hand kan worden genomen.

In het kader van verdergaande flexibilisering en individualisering vroegen de leden van de VVD-fractie tevens aandacht voor hetgeen door de Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties is gesteld in haar brief van 25 januari 1994 aan zowel Kamer als regering inzake de definitie van pensioenregeling. Het betreft hier onder meer de in artikel 11, derde lid van de Wet op de loonbelasting 1964 neergelegde eis dat een pensioen «niet uitgaat boven hetgeen naar maatschappelijke opvattingen, mede in verband met diensttijd en genoten beloning, redelijk moet worden geacht» en de mogelijk hogere uitkomst ten gevolge van de introductie van keuzemogelijkheden. Deze leden verzochten het kabinet hierop te reageren.

2.3. Stamrechtvrijstelling

Terzake van het verschil van inzicht tussen de bewindslieden enerzijds en de fracties die aan het voorlopig verslag hebben bijgedragen anderzijds terzake van de stamrecht-BV vroegen de leden van de CDA-fractie aandacht voor de opmerking van de Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties in hun brief van 30 november 1993, namelijk dat de ontslagen stamrechtgenieter de ontstane situatie niet heeft gekozen. Het gaat daarbij veelal om oudere werknemers, zodat een verplichte ingangsdatum te stellen op het bereiken van de vijftenzestigjarige leeftijd in de meeste gevallen geen lang uitstel zal betekenen. De eis zou zonodig ook gesteld kunnen worden dat binnen drie jaar na oprichting door de BV relevante bedrijfsactiviteiten zijn ontwikkeld. Indien dit alles wordt begeleid door een regime vergelijkbaar met dat als hierboven uiteengezet voor pensioenen in eigen beheer of ondergebracht in apart pensioenlichaam, dan is er niet veel ruimte voor misbruik. Het zal eerder zo zijn, zo meenden deze leden dat bij de regeling van de schadeloosstelling men zal afzien van een stamrechtuitkering.

De leden van de PvdA-fractie waren nog niet overtuigd van de juiste zienswijze zoals in de memorie van antwoord wordt verwoord. De omslachtige weg dat de direct ingaande uitkering telkenjare gebruikt moet worden voor het betalen van de lijfrente-premies sprak hun nog steeds niet aan. Bovendien is het mogelijk dat de uitkering in enig jaar in waarde afwijkt van de benodigde premies.

Ook hadden deze leden twijfels over de stelling dat het hier uitsluitend om een uitkering zou moeten gaan die alleen aan de (ex-)werknemer toekomt. Zeker niet daar waar gewag gemaakt wordt van de mogelijkheid

dat de werkgever daarnaast ten behoeve van de (ex-)werknemer nog een nabestaandenvoorziening kan treffen. Zij achtten de benadering in de memorie van antwoord weinig realistisch.

De leden van de VVD-fractie bleven zich verzetten tegen de voorgenomen beperkingen in de stamrechtvrijstelling in de loonbelasting. Deze leden bleven van mening dat de voorwaarde dat periodieke uitkeringen van de stamrechtvrijstelling direct dient in te gaan, heroverweging verdient. Zij verzochten het kabinet tevens meer uitvoerig in te gaan op door deze leden in het voorlopig verslag terzake gemaakte opmerkingen.

De leden van de D66-fractie memoreerden dat de regering in de stamrechtvrijstelling een aantal beperkingen wil aanbrengen. Het wetsvoorstel vereist dat de periodieke uitkeringen onmiddellijk ingaan en toekomen aan de werknemer zelf. Wordt hiermee niet voorbijgegaan aan het feit dat een afvloeiingsregeling niet alleen vaak is bedoeld als een vergoeding voor het derven van loon, maar ook als vergoeding voor een gemis aan pensioenrechten? Weliswaar is er de mogelijkheid om de uit het stamrecht voortvloeiende onmiddellijk ingaande periodieke uitkeringen gedeeltelijk aan te wenden voor de aankoop van een lijfrente. Deze oplossing is echter niet bepaald eenvoudig te noemen. Bovendien lijkt deze mogelijkheid voor nabestaanden geen oplossing te bieden. Acht de regering deze uitkomst wenselijk? De leden van de D66-fractie verzochten de regering hier nader op in te gaan.

Door de regering wordt als voorwaarde gesteld dat het stamrecht moet worden toegekend door de werkgever en door hem moet worden ondergebracht bij een bij de wet toegestane verzekeraar. Ingevolge het wetsvoorstel betekent dit dat er een einde komt aan de mogelijkheid om de ontslaguitkeringen onder te brengen in een eigen lichaam van de werknemer. Naast het onmogelijk worden van het onderbrengen van het stamrecht in een eigen stamrecht-BV of een pensioen-BV, wordt het ingevolge het wetsvoorstel ook fiscaal onmogelijk om het stamrecht in een werk-BV onder te brengen. Als argument voert de regering hierbij aan, dat zij zo wil voorkomen dat bepaalde groepen belastingplichtigen worden bevoordeeld boven andere, die niet in de gelegenheid zijn dergelijke activiteiten te ontplooiën. De leden van de D66-fractie waren van oordeel dat de regering hiermee het starten van nieuw te ontwikkelen activiteiten sterk fiscaal belemmert en dit kan toch niet de bedoeling zijn. Dient het wetsvoorstel hieraan niet worden aangepast, zo vroegen de aan het woord zijnde leden.

2.4. Regime aanspraak belast – uitkering vrij

De leden van de CDA-fractie merkten ter zake van het regime «aanspraak belast uitkering vrij» op dat naar hun oordeel de Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties er in de reeds geciteerde brief terecht op wijst dat de Hoge Raad bij zijn arrest van 7 november 1990 (BNB 1991/43) heeft vastgesteld dat de rente onderdeel uitmaakt van de aanspraak zodat de voorgestelde regelgeving in principe tot dubbele belasting leidt en daarom niet gerechtvaardigd kan zijn. Deze leden zagen overigens wel een probleem bij de uitvoering van de huidige wetgeving op dit punt. Omdat veelal de tot uitkering komende aanspraken zijn toegekend op een dusdanig tijdstip dat navordering niet meer mogelijk is kan hier licht een lek ontstaan. Het leek daarom deze leden redelijk dat voor nieuwe gevallen – en voor aanspraken die toegekend zijn in een periode van tien jaar voor de uitkering – men belastingvrijdom over het rente-bestanddeel in de uitkering kan verkrijgen indien men aannemelijk kan maken dat de aanspraak bij de toekenning in de heffing van de loonbelasting is betrokken.

Volgens de regering zullen werknemers altijd voorkomen dat een aanspraak tot het loon wordt gerekend, omdat het bijzonder onaantrekkelijk is belasting te betalen over pensioen waarover zij geen beschikking hebben. Dat is weliswaar een juiste gedachte, toch komt het in de praktijk wel voor. Kan de regering een overzicht geven van het aantal gevallen waarin aanspraken werden belast in de jaren 1990 tot en met 1992? De leden van de D66-fractie merkten hierbij nog op een overgangsregeling op dit punt gewenst te vinden.

2.5. Samenhang tussen de Pensioen- en spaarfondsenwet en de afkoop van pensioenrechten

Door de voorgestelde wijziging van de Pensioen- en spaarfondsenwet (Kamerstuk 23 123) zal de afkoop van pensioenaanspraken worden verboden.

Wat waren destijds de redenen voor de regering om in de Pensioen- en spaarfondsenwet op te nemen dat bij emigratie tot afkoop van pensioenrechten kan worden overgegaan?

Herhaaldelijk wordt door de regering vermeld dat de Pensioen- en spaarfondsenwet en de fiscale wetten elk hun eigen doelstelling hebben. Dat kan weliswaar wel een juist uitgangspunt zijn, maar er is toch een nauwe samenhang tussen de fiscale wetgeving en de Pensioen- en spaarfondsenwet. In de memorie van antwoord merkt de regering op dat op grond van de huidige wetgeving een regeling waarbij de mogelijkheid van afkoop van meer dan bijkomstige betekenis is, niet als een pensioenregeling in de zin van de Wet op de loonbelasting kan worden aangemerkt. Kan de regering aangeven hoe dit valt te rijmen met de voorschriften van de Pensioen- en spaarfondsenwet en aanvullende beschikkingen waarin is bepaald dat afkoop is toegestaan bij de zogenaamde C-polissen en pensioenvoorzieningen voor de directeuren-grotaandeelhouders conform de beschikking van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 16 juli 1987?

3. Vermogensbelasting

Teleurgesteld waren de leden van de VVD-fractie over het feit dat het kabinet de huidige discussie over gefaseerde afschaffing van de vermogensbelasting negeert. Temeer daar dit aanzienlijke gevolgen zal kunnen hebben voor het fiscale regime van rechten op uitkeringen uit kapitaalsverzekeringen.

De leden van de D66-fractie merkten op dat de voorgestelde wijziging van artikel 10 van de Wet op de vermogensbelasting de mogelijkheid opent om bij algemene maatregel van bestuur waarderingsvoorschriften te geven voor rechten op kapitaaluitkeringen uit verzekering. Kan de regering in een bijlage bij de nota naar aanleiding van het eindverslag de inhoud van het concept van de bedoelde algemene maatregel van bestuur weergeven?

De leden van de D66-fractie stonden stil bij het voorgestelde artikel 26 van de Wet op de vermogensbelasting, waarin de eerbiedigende werking wordt geregeld voor bepaalde op 31 december 1993 bestaande rechten op lijfrenten en op kapitaaluitkeringen uit levensverzekering. De Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties vestigt de aandacht op de in het kader van de Brede Herwaardering I in artikel 75 van de Wet op de inkomstenbelasting opgenomen bepaling, dat, als een lijfrentecontract voor 16 oktober 1990 tot stand is gekomen, dat contract in beginsel voor de hele looptijd onder het bestaande fiscale regime valt. De Staatssecretaris van Financiën heeft opgemerkt dat het gebruik maken van een optiemogelijkheid of indexeringsclausule niet prohibitief behoeft te zijn

voor de eerbiedigende werking, mits deze mogelijkheid of clause reeds was opgenomen in een op 15 oktober 1990 bestaande overeenkomst die nadien niet is gewijzigd en een normale en gebruikelijke strekking heeft. De Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties pleit ervoor dat deze regeling op overeenkomstige wijze van toepassing wordt verklaard op de optiemogelijkheid of indexeringsclausule in de vermogensbelastingfeer. Hoe beoordeelt de regering dit pleidooi?

4. Successierecht

Naar de leden van de CDA-fractie hadden begrepen begint een methode in zwang te komen om de bij dit wetsontwerp voorgestelde wijzigingen in de Successiewet 1956 te ontgaan. De pensioengerechtigde richt een stichting waarbij in de statuten wordt bepaald dat het liquidatieoverschot wordt uitgekeerd aan zijn erfgenamen. Vervolgens wordt het pensioenvermogen overgedragen aan de stichting danwel worden pensioenpremies aan de stichting voldaan. Nu schijnt gesteld te worden dat te zijner tijd bij de liquidatie van de stichting door de erfgenamen van de oprichter geen successierecht is verschuldigd. Deze leden vroegen ter zake van een opzet als hierboven omschreven en de denkbare varianten of inderdaad het liquidatieoverschot belastingvrij kan worden. Indien het antwoord duidelijk ontkennend is kunnen een aantal ondernemers zich kosten besparen. Moet het antwoord bevestigend zijn hetgeen zij overigens niet verwachten dan zal naar het voorlopig oordeel van deze leden het nemen van wettelijke maatregelen overwogen dienen te worden.

5. Coördinatiewet sociale verzekering

Ten slotte vroegen de leden van de VVD-fractie aandacht voor mogelijke gevolgen van de voorgestelde wijziging van artikel 6, eerste lid, onderdeel i van de de Coördinatiewet Sociale Verzekering. In de eerder genoemde brief van de Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties van 25 januari 1994 aan de Tweede Kamer en aan het kabinet wordt gesteld dat ten gevolge van de hiervoor genoemde wijziging van de Coördinatiewet Sociale Verzekering de werknemersbijdrage in de collectieve aanvullende WAO-verzekering (in tegenstelling tot een bijdrage in de pensioenregeling) niet langer aftrekbaar zijn. De leden van de VVD-fractie vroegen de regering om expliciet aan te geven of dit al dan niet juist is. Zij tekenden daar in ieder geval reeds bij aan dat indien dit onverhoopt juist zou blijken te zijn, zij dat onacceptabel zouden vinden.

Ook de leden van de D66-fractie achten deze uitkomst niet gewenst. Is de regering bereid om het wetsvoorstel op dit punt aan te passen?

6. Algemene ongevallenverzekerings-polissen

Ten gevolge van de Brede Herwaardering I wordt de fiscale behandeling van verpanding en belening van algemene ongevallenverzekeringspolissen (AOV-polissen) gelijkgeschakeld met verpanding en belening van lijfrenten (art. 45(1)(g)(6) Wet IB. Dit heeft tot gevolg dat bij verpanding van AOV-polissen, negatieve persoonlijke verplichtingen in aanmerking moeten worden genomen. Verpanding van AOV-polissen komt echter vaak voor bij het verlenen van vestigingskredieten. Door de Raad van de Centrale Ondernemingsorganisaties wordt daarom voorgesteld om dit gevolg in dit wetsvoorstel ongedaan te maken. Hoe oordeelt de regering over deze suggestie?